

# מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.ה).

1 |  
בס"ד | גיליון 25  
תזריע-מצורע  
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

## מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

### חישבתי להתעלף

אבל לא עזר לי מאומה. החפץ חיים הורה לי בשנית לפתוח את פיו. בלית ברירה, ובחוסר-אונים מוחלט התקרבותי אליו, ופתחתי את פיו הקדוש.

לפני ניגלו שתי שורות שיניים צחורות כשלג, מסודרות ומתקונות כדבעי, משל היה זה ילד קטן שעוד לא הספיק לפגום את השיניים שקיבל מהקב"ה.

בעוד אני נתון בסערת-חושים שאי אפשר לתאר, פונה אליי החפץ חיים ומבקש דבר נוסף.

'תספור נא כמה שיניים יש בפי!'

ואני חישבתי להתעלף... כדי למנות את מספר השיניים, צריך כבר להיכנס עמוק אל תוך פיו המסולא-בקדושה של גדול הדור, כיצד אוכל לעשות זאת!?

אבל גם הפעם, לא איפשר לי רבינו לחשוב הרבה, והאיץ בי לספור את שיניו.

### שן אחת לא היתה חסרה!

מה אומר ומה אדבר; החילותי במשימה הקשה, ובסיומה הגעתי למספר 32, בדיוק כמספר השיניים שברא הקב"ה באדם. שן אחת לא חסרה ולא ניפגמה!!!

כל השיניים היו בריאות וחזקות כביום נתינתן!!!

למותר יהיה לציין שבגיל מבוגר שכזה שבו היה החפץ חיים באותה תקופה, אין הרבה קשישים שזוכים למתנה שכזו.

לאחר שעשיתי את שביקש, לקח החפץ חיים את ידי, ואמר בחיך, בחיך כזה שאי אפשר לשכוח לעולמים!

'אני שמרתי על הפה שהקב"ה נתן לי, והקב"ה שמר על הפה שלי!'

### כוחו של דיבור

ויקרא י"ד ב': "זאת תהיה תורת המצדע ביום טהרתו והובא אל הפה".

בני אדם מזלזלים בלשון הרע כי אינם יודעים את חומרת הדבר ואת כח המחץ שבפה, ואת ההשפעה לרעה שיש בלשון הרע. - וכי מה עשיתי? הרי אלה רק דברים בעלמא. - ולכן, והובא אל הכהן ויראה שדיבורו של הכהן החותך גורלו לשבט או לחסד במוצא פיו של הכהן "טהור" - נטהר. ובאומרו טמא - נטמא. מזה ידע להעריך את הכח העצום שבדיבור לטוב ולרע. - החיים והמות ביד הלשון.

(ע"פ המגיד מדובנא)

### 'תספור כמה שיניים יש לי בפה', ביקש החפץ חיים

#### מתלמידו

כולנו התחנכנו על ברכי הכלל של 'מדה כנגד מדה'. מתמיד ידענו שזו היא מידתו של הקב"ה. אבל לא תמיד רואים את הדברים בחוש. הר"ן בדרשותיו כותב שענין המדה כנגד מדה בא לעורר את האדם שיוכל למצוא את הדבר שקילקל בו, ויידע כיצד עליו לתקנו, ומאיך - להוכיח לו על מה הוא מקבל שכר.

הנהגתו של הקב"ה ב'מדה כנגד מדה' מביאה חיזוק רב לכל יהודי, היודע שגם אם חלילה מתרגשת עליו צרה גדולה, תהיה לו דרך להפטר ממנה אם ישכיל ויידע מדוע הביא עליו קודשא בריך הוא את הצרה הזו, ומן הצד השני - לא יתלה את השפע הגדול שהוא מקבל בסיבות צדדיות ומקריות.

מה עוד לא סופר על האי סבא קדישא, הכהן הגדול מראדין? הנה לפנינו עוד סיפור שלא פורסם, ומוסר-השכל עצום בצידו, לידע להודיע ולהיוודע שהקב"ה משלם שכר טוב ליראיו גם בעולם הזה.

סיפר הרב משה ויא, שסיפר לו תלמיד חכם גדול אחד, שלמד בישיבתו של החפץ חיים בראדין, על דבר שאירע עימו פעם בעת שנכנס לביתו של החפץ חיים.

הייתי מגיע לביתו פעמים רבות, סיפר הת"ח, והמקרה שאני מדבר עליו היה בעת שהחפץ חיים היה בגיל 83 לערך. למרות החולשה שפקדתהו באותו יום, רבינו היה אז בעת רצון מיוחדת במינה, והדבר ניכר עליו.

מחמת החולשה שכב רבינו במיטתו, ולפתע הוא מורה לי להתקרב אליו, ומבקש ש... אפתח את פיו. הייתי נרעש ונפחד, ולא רק שלא הבינותי כלל מה החפץ חיים רוצה להשיג בכך, אלא שגם לא ידעתי כיצד אֶעֱז לציית להוראה שכזו!

לפתוח את פיו של החפץ חיים! מי מוכן להיכנס אל תוך לוע הארי!?



# מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

2 |  
בס"ד | גיליון 25  
תזריע-מצורע  
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

## צרות העין – גורמת לצרעת

ויקרא י"ד ל"ה: "ובא אִשֶּׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לְאָמַר כִּנְגַע נִרְאָה לִי בַבַּיִת".

אמרו חז"ל (ערכין דף טז): כי אחד משבעה דברים שנגעים באים עליהם הוא צרות עין. "דכתיב, ובא אשר לו הבית וכו', ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמייוחד ביתו לו", "היינו, שאינו מהנה לאחרים משלו" (רש"י). סופו של דבר, שחייב הבית לרדת לכליון, "ונתן את הבית את עציו ואת אבניו".

ומה בימינו, שבחסדי ה' אינו שולח לנו נגעים בבתיים? על כל פנים, אינו יוצא נקי בשל כך, כי הקב"ה שולח מארה בנכסיו ויורדים לכליון על ידי זה. והטעם, משום **מדה כנגד מדה**, לפי שהוא צר עין ואינו רוצה לרחם על חברו לעשות עמו חסד ולהנותו משלו, לפיכך גם על נכסיו שורה מידת הדין באופן מוחלט, בלי שום רחמים. ממילא, כיון שאין העולם יכול להתקיים על מדת הדין לבדה, כידוע, בין כך ובין כך מוכרח ביתו להיחרב.

(ע"פ החפץ חיים)

## נתן הקב"ה למצורע כבוד תחת אותו ביזוי

ויקרא י"ד ג': "וַיֵּצֵא לַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נִגַע הַצִּרְעָת מִן הַצִּרְעוֹעַ".

"... עוד היה כהן קדוש יוצא אל מחוץ למחנה, לפי שנשתלח חוץ לג' מחנות, ועבר על ג' מחנות וידעו כולם שהוא מצורע ונתבזה בפני כולם, עתה, שעשה תשובה אחר שקיבל עונשו ועסק בתורה כמו שאמרתי (ע"י שם), נתן לו הקב"ה כבוד תחת אותו ביזוי. ומה כבוד נתן לו? 'ויצא הכהן'. מי ראה כהן קדוש יוצא ולא יצא עמו? ודאי שהיו באים עמו הרבה בני אדם, מהם ללוותו, ומהם ללמוד כיצד מטהרים המצורע, ואחיו הכהנים היו הולכים עמו, והיו הכל אומרים להיכן הכהן הולך לראות לפלוני שנתרפא, והיה מגיע לו כבוד גדול בזה שטרם הכהן הזקן וכל העם אשר אתו כדי לטהרו חוץ לג' מחנות".

(ש"ך על התורה)

## "דובר האמת" המצית מחלוקת בין איש לרעהו – מובא אל "דובר השקר" המפייס ומשלים בין איש לרעהו

אמר ר' חנוך הניך מאלכסנדר: למת תקנת המצורע דווקא: "והובא אל הכהן"? צרעת באה בגלל לשון הרע והוצאת שם רע (ערכין דף טז), אלא שבדרך כלל, מספרי לשון הרע, מדגישים בדבריהם שהם אומרים, רק את "האמת". כי פלוני דיבר סרה על פלוני, ועל ידי זה הוא מדליק אש מחלוקת ביניהם. תקנתו היא: מדה כנגד מדה, יובא אל הכהן. דרכו של אהרן היתה: להגיד שקר בכדי לעשות שלום בין אדם לחבירו. זהו עונשו של ה"אומר אמת" הזה...

(שיח שרפי קודש עמוד 107)

## ההורס האחדות - יהרס ביתו

ויקרא י"ד מ"ה: "וְנָתַן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֲצָיו וְאֶת כָּל עֵצֵי הַבַּיִת וְהוֹצִיא אֶל מַחוּץ לְעִיר אֶל מְקוֹם טָמֵא".

ידוע מסברא שכל מחלוקת היא הירוס וסתירה, וממילא השלום הוא הבנין, כי עיקר הבנין הוא חיבור אבנים יחדיו. ולכן המצורע שהוא בעל לשה"ר וגורם מחלוקת, העונש על זה שבא נגע בביתו היא נתיצת הבית עצמו ואבניו.

(נודע ביהודה, תורה ומועדים, הובא מהצל"ח סוף מס' ברכות)

## מדוע צריך

### המצורע לקרוא "טמא טמא"

ויקרא י"ג מ"ה-מ"ו:  
"וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר בוֹ  
הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ  
פְרָמִים וְרָאָשׁוֹ יִהְיֶה  
פְרוּעַ וְעַל שֵׁפֶם יִעָטָה  
וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: כָּל  
יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בוֹ  
טָמֵא טָמֵא הוּא בְּדָד  
יָשֵׁב מַחוּץ לַמַּחֲנֶה  
מוֹשְׁבֵוֹ".

וטמא טמא יקרא:  
"מה שהיה רגיל  
לקרוא על אחרים  
בחינם, יקרא עתה  
על עצמו –  
ובצדק".

(אזנים לתורה)



# מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

3 |  
בס"ד | גיליון 25  
תזריע-מצורע  
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

## מדה כנגד מדה בדף היומי

### שכרו הרב של המקונן על חורבן הבית

**יומא דף ט:** "... מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים... אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חינוס. ללמדך ששקולה שנאת חינוס כנגד שלוש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים".

פירוש: רבי חיים פלאגי זצ"ל (מועד לכל חי סימן י' אות ס"ו בשם "דרך חכמה") כתב: "המקונן על חורבן הבית מכפרין עוונותיו וזוכה לאריכות ימים ובניו לא ימותו בחייו, יראה זרע יאריך ימים". ונראה שהוא מדה כנגד מדה, שעל שמקונן על הבית שהיה מכפר עוונותיהם של ישראל – יתכפרו עוונותיו. ועל שמקונן על הבית שנחרב בקיצור ימים – יארכו ימיו. ועל שמקונן על החורבן בו מתו ילדים רבים, לא ימותו ילדיו בחייו.

הבן יהוידע (גיטין דף נו:ו) ביאור הענין שחורבן בית שני היה על עוון לשון הרע שחמור כג' עבירות, שכאשר בא אספסינוס קיסר להחריב את ירושלים, בתחילה צר עליה שלוש שנים, ותושבי ירושלים גוועו ברעב ובצמא, והטעם הוא שכיוון שנגזר חורבן בית שני בגלל עוון לשון הרע, לכך צר עליהן ג' שנים לצערם ברעב שהוא צער של הנאת הפה, כנגד חטא הפה של לשון הרע שחמור כג' עבירות חמורות.

### כשם שהסתירו חטאם מהקב"ה, הסתיר ה' מהם את זמן גאולתם

**שם דף ט:** "רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עוונם (וברש"י: לא היו מכסין פשעיהם) - נתגלה קיצם (וברש"י: לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם, כדכתיב בירמיה כ"ט), אחרונים שלא נתגלה עונם (וברש"י: בני מקדש שני רשעים היו בסתר) - לא נתגלה קיצם".

פירוש: כשם שהסתירו חטאם מהקב"ה, הסתיר ה' מהם את זמן גאולתם.

### בשכר צערו של בנימין הצדיק שרצה להיות מארח לשכינה בביתו –

#### זכה ואכן נעשה מארח בביתו לגבורה

**דף יב.** (מגילה דף כו., זבחים דף נד.): "ומה היה בחלקו של בנימין - אולם, והיכל, ובית קדשי הקדשים. ורצועה (של קרקע השייכת לשבט יהודה) היתה (בולטת ו)יוצאה מחלקו של (שבט) יהודה ונכנסת לחלקו של (שבט) בנימין, ובה היה מזבח בנוי. ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום (שאינו יכול לנוטלה שתהיה גם היא בחלקו), שנאמר: חופף (מהרהר בדאגה) עליו כל היום. לפיכך (בשכר צערו) זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן (מארח בביתו) לגבורה, שנאמר: ויבין כתפיו שכן (היינו שארון הברית נמצא בנחלתו של בנימין, בקודש הקודשים)".

פירוש: בשכר צערו של בנימין הצדיק, שרצה להיות מארח לשכינה בביתו – זכה ואכן נעשה מארח בביתו לגבורה, שארון הברית נמצא בנחלתו של בנימין בקודש הקודשים.

### לזל בכח הדיבור – יובא אל הכהן וילמד מהו כח הדבור

בעל הלשון הרע חושב לעצמו "מה כבר עשיתי, דברתי כמה מילים, וכי מה בכך...". לכן יובא אל הכהן וילמד את כח הדיבור, שבמילה אחת יכריע הכהן אם הוא טמא או טהור!

(חפץ חיים)

### עונש הראש כנגד 'גבהות' הראש

וראשו: "ד' במסורה. וראשו יהיה פרוע. ומגדל וראשו בשמים (בראשית י"א ד'). וראשו מגיע השמימה (שם כ"ח י"ב). וראשו לעב יגיע (איוב כ' ו'). **בשביל שהגיע ראשו עד לשמים ע"כ נגעים באים עליו וראשו יהיה פרוע.**"

(בעל הטורים)

### ועל שפם יעטה

מדה כנגד מדה, מאחר שפער פיו בלא חוק, לפיכך תקנתו היא – ועל שפם יעטה – שפיו יהיה נצור ומכוסה.

(דברי בינה)

### שילוח המצורע חוץ למחנה ובזיון הפריעה והפרימה בא על מה שגרם לאשה

מדה במדה, לפי שהצרת באה על עסק לשון הרע כמו שדרשו רז"ל (ויק"ר ט"ז) מצורע מוציא שם רע, כלומר שמוציא שם רע, והב"ה פורע לו סאה בסאה, כלומר הוא הוציא שם רע על אשת איש, וגרם לה להיות בודדה מבעלה - כך בדד ישב, הוא גרם לה פרימת ראש ובגדים, שנאמר (במדבר ה' י"ח): 'ופרע את ראש האשה, לכך בגדיו יהיו פרומים, הוא גרם לה שילוח, שנאמר (דברים כ"ד א'): 'ושלחה מביתו' לכך (במדבר ה' ב'): 'וישלחו מן המחנה כל צרוע'.

### ג' כנגד ג'

"על ג' דברים נגעים באים. מקנאת ההבל כמו במרים, חמדת עושר וחמס מגחזי, מגבה רוח מעוזיה, לכך 'בגדיו יהיו פרומים ראשו [יהיה] פרוע' גג חמדת העושר, 'טמא טמא יקרא' גג חמדת הבל שאמר על שאינו, 'בדד ישב' מפני שגבה עצמו, ישב כמנודה חוץ לג' מחנות, ולכך מביא ג' כפרות עץ ארז ושני תולעת ואזוב".

(מושב זקנים עה"ת)

### עונשו כנגד חטא חילול ה'

"... עונש השילוח חוץ למחנה ובזיון של פריעה ופרימה בא על חטא חילול השם מדה כנגד מדה...". ונראה בביאור דבריו שהמחלל את ה' מבזה כבוד שוכן עליונים, על כן יתחלל כבודו השוכן בתחתונים.

(ע"פ ההעמק דבר ויקרא י"ג ב')

# מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

4

בס"ד | גיליון 25  
תזריע-מצורע  
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

## המצורע שנתגאה יתבזה

"... ועוד כתיב בתורה, בגדיו יהיו פרומים (קרועים) וראשו יהיה פרוע (מגודל שער). ואפשר שהטעם הוא, שעיקר חטא הלשון בא על ידי גאוה, שהוא מחשיב עצמו לאיש חשוב באנשים, לפיכך מלאו לבו לגנות את חבריו, שאילו היה מכיר את נגעי עצמו לא היה מחפש מומי זולתו. והעד לזה, שאמר הכתוב בטהרתו שיקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת, ופירש"י אם נתגאה כארז ישפיל עצמו כתולעת וכאזוב, ויתכפר לו. לפיכך אמר הכתוב שבגדיו יהיו קרועים, וראשו יהיה מגודל, כדי לנוולו. ויהיה נראה לכל כבזוי, ולא יתגאה לבו לדבר בזולתו..."

ועל שפם יעטה. הוא תחת אשר בודאי אמר מתחלה ללשונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו, ציוונו ה' שכעת יהיה מעוטף על שפתו.

וטמא טמא יקרא. ישמיע לרבים שהוא טמא, ויפרשו ממנו. כי תחת אשר מתחלה היה דרכו לגלויו קלון חבירו בפני אנשים, לכן הוכרח עתה לגלות קלון עצמו בפני אנשים."

(שמירת הלשון, פרשת תזריע ומצורע חלק שני פרק ט"ז)

## חיבור אסור - גורם פירוד. התנשא על אחרים - ישב בדד

"יש מקובלים שכתבו, שהצרת באה על עוון הוריו, על ידי גלגול, שבא על אשתו נדה". פירוש: חיבור אסור - גורם פירוד (שהמצורע יושב בדד).

(ציוני הובא בילקוט ראובני, תזריע אות כ"א)

## חטא בשנים יתכפר בשנים

ויקרא י"ד ד': "וְצִנְהָה הַלֵּהֶן וְלָקַח לְמִשְׁהָרָה שְׁתֵּי צִפְרִים תִּיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעָץ אֶרֶז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאָזֵב".

למה נצטווה המצורע להביא לטהרתו עץ ארז ואזוב, והרי הם דבר והיפוכו, שעץ הארז הוא סימן לגאווה והאזוב סימן לשפלות? כי לעיתים מתנהג האדם בענווה פסולה כגון בענייני כבוד שמים, ולעיתים בגאווה פסולה שהוא משתרר על הבריות, וכדי לכפר זאת הוא מביא שני דברים אלו.

(ע"פ חידושי הר"ם)

## משמחין את המצות, אף אני אוסיף לכם שמחה

ויקרא י"ב ג': "ובימים השמיני ימול בשר ערלתו".

"ובימים השמיני ימול בשר ערלתו (ויקרא י"ב ג'). אין כתיב כאן שיוציא הוצאות, ראה כמה ישראל מחבבין את המצות, כמה הן מוציאות הוצאות כדי לשמרן, אמר הקב"ה: אתם משמחין את המצות, אף אני אוסיף לכם שמחה, שנאמר: וְיִסְפוּ עֲנָוִים בְּה' שְׂמֵחָה (ישעיה כ"ט י"ט)".

(תנחומא תזריע סימן ז')

## סנדקאות מעשירה: מעשיר עושר רוחני - יזכה לעושר גשמי

בש"ע (י"ד סימן רס"ה י"א): "הגה: ונוהגין להדר אחר מצוה זו, להיות סנדק לתפוס התינוק למוהלו (הגהות מיימוני פרק ג' דמילה). ויפה כח הסנדק מכח המוהל להקדימו לקריאת התורה, דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת (מהר"ל בשם רבינו פרץ), ולכן נוהגין שלא ליתן שני ילדים לבעל ברית אחד, כדאמרין גבי קטורת: חדשים לקטורת (שם בשם ר"פ)".

פירוש: מדברי הרמ"א למדנו שסנדקאות מעשירה כמו הקטורת. ונראה לבאר דהוא מדה כנגד מדה, הסנדק חפץ להעשיר את התינוק עושר רוחני (ולכן מחזירים אחר אדם גדול למצווה זו), ומדה כנגד מדה יזכה לעושר גשמי.

לעילוי נשמת: רבי אפרים ב"ר אברהם ברוך זצ"ל

הנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403

דוא"ל [ap@torah24-7.com](mailto:ap@torah24-7.com) אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>

